

- Furlan, B. 2015: Podvodna fotografija v Sloveniji. Medmrežje: http://www.borutfurlan.com/clanki/slo_zgodovina.html (15. 4. 2016).
- Merela, M. 2013: Potapljaška jamarska reševalna vaja Najdena jama 2012. Ujma 27.
- Orožen Adamič, M., Urbanc, M. 2005: Okoliščine nastanka Atlanta – od zamisli zanesenjakov do knjižnih polic narodno zavednih Slovencev. Atlant. Ljubljana.
- Tekmovanja v podvodni fotografiji na območju Jugoslavije od leta 1978 do leta 1990. Društvo za raziskovanje morja in podvodne športe. Ljubljana. Medmrežje: <http://www.drm-drustvo.si/?q=node/5335> (15. 4. 2016).
- Turk, T. Na dnu Piranskega zaliva. Medmrežje: <http://www.nationalgeographic.si/index.php?i=189> (15. 4. 2016).

Blaž Komac

8. delavnica Inštituta za raziskovanje evropskih kmetijskih pokrajin (EUCALAND)

Parada de Sil, Španija, 18.–21. 10. 2015

Inštitut za raziskovanje evropskih kmetijskih pokrajin (*Institute for Research on European Agricultural Landscapes*) je nevladna organizacija strokovnjakov iz evropskih držav, ki si prizadeva sistematično preučevati značilne evropske pokrajinske tipe. Nekateri med njimi so bolj razširjeni in širše poznani, spet drugi prostorsko omejeni in zato navzven manj znani. Sodelujoči strokovnjaki iz vrst geografov, krajinskih arhitektov, pedologov, biologov in sorodnih ved so izoblikovali programsko misel *European Culture expressed in Agricultural Landscapes* ('evropska kultura, izražena v kmetijskih pokrajinah'), iz česar je izpeljan akronim EUCALAND. Organizacija je tesno prepletena z delom Stalne evropske konference za preučevanje podeželske pokrajine (*Permanent European Conference on the Study of the Rural Landscape*, PECSRL).

DRAGO KLADNIK

Slika 1: S soncem obsijani terasasti vinogradi na območju Ribeira Sacra, na prisojnem pobočju nad reko Sil.

Prvi koraki so bili narejeni v letih 2007–2009, ko je potekal mednarodni projekt EUCALAND, od katerega si je sposodila, bolje povedano, prevzela ime. Eden od njegovih rezultatov je bil seznam kmetijskih pokrajinskih tipov, ki je podlaga za nadaljnje raziskave, v katerih imajo pomembno mesto prizadevanja za uporabo enotne metodologije ter izvedba empiričnih in pilotnih študij. Poudarek je na podrobnejših raziskavah že opredeljenih tipov kulturnih pokrajin, opredeljevanju novih evropskih kmetijskih pokrajinskih tipov, izpopolnjevanju večjezične terminologije, zbiranju in opisovanju kmetijskih pokrajinskih gradnikov, vzpostavitvi podatkovne baze in zagotovitvi njene dostopnosti na medmrežju ter, kar naj bi bil končni cilj, pripravi atlasa evropskih kmetijskih pokrajin.

Delavnica je bila organizirana v španski pokrajini Galiciji, natančneje v bližini kraja Parada de Sil v provinci Ourense. Natančnejša lokacija je bil samotni hostel, ki so ga v gostinsko-namestitveni objekt preuredili iz opuščene male hidroelektrarne v dolini rečice Mao, tik pred njenim sotočjem v reko Sil, levi pritok glavnega galicijskega vodotoka Miño. Deset udeležencev iz devetih držav (dva opazovalca sta bila iz Mehike) si je delilo skupna ležišča, jedilnico in konferenčno dvorano, zato ni bilo težko navezati pristne stike, prav tako ne vzpostaviti primerne, intenzivnega delovnega vzdušja.

Del posvetovanja je bil namenjen poročilom o obravnavi doslej izpostavljenih kmetijskih pokrajin, ki se že sistematično obravnavajo. Kot prvi pokrajinski tip so bili obdelani tako imenovani drevesni pašniki (angleško *wooden pastures*), ki vključujejo pašnike v tradicionalnih kmečkih sadovnjakih, plantažnih nasadih sadnega drevja, oljk in hrasta plutovca ter kmetijskih zemljiščih v zaraščanju, ki jih že prerašča grmovje ali drevje. Z vidika Slovenije lahko dodamo še območja, kjer se je oziroma bi se še lahko izvajala gozdna paša (ne čebel, ampak živine in drobnice). Obravnava te tematike je že v zaključni fazi. Še vedno pa potekajo raziskave v okviru obravnave mokrotnih travnikov (*water meadows*) in zaprtih polj (*enclosed fields*).

Glavnina delavnice je bila namenjena na novo odprti tematiki, to je sistematični obravnavi evropskih terasiranih pokrajin (*terraced landscapes*). Vsak udeleženec je za svojo državo pripravil izčrpno predstavitev, ki je skupaj z nacionalnim izpolnjenim podrobnim vprašalnikom izhodišče za nadaljnje

KONZORCIJ RIBEIRA SACRA

Slika 2: Udeleženci posvetovanja v Paradi da Sil na ekskurziji.

delo. Poleg poročil iz Španije, Italije, Nemčije, Hrvaške, Madžarske, Slovaške in Slovenije so bile predstavljene tudi terasirane pokrajine na jugu Nizozemske in Anglije v Združenem kraljestvu, ki jih doslej še nismo podrobneje poznali, še posebno ne tiste v zaznavi večine ljudi povsem ravninski Nizozemski. Za koordinacijo nadaljnega dela in pripravo skupnega poročila je bil zadolžen avtor tega prispevka.

Med mnogimi pobudami za nadaljnje raziskave kmetijskih pokrajin in njihovih značilnih pokrajinskih gradnikov so bili izbrani tudi za Slovenijo in Slovence sila zanimivi objekti za pripravo in hrambo sena (*hay making structures*), ki naj bi bili vodilna tema na naslednjem srečanju. To naj bi predvidoma bilo spomladi 2017 na Slovaškem.

En dan je bil namenjen ekskurziji po tradicionalni, s terasami bogato obdarjeni vinogradniški pokrajini v osrednjem delu porečja reke Miño ter njenih pritokov Sil in Cabe, na severu province Ourense in na jugu province Lugo. V njej pridelujejo rdeča in bela vina, ki se tržijo kot zaščitena blagovna znamka *Ribeira Sacra* ('Sveta obala'; slika 1). Na tem območju so urejene številne sprehajalne poti. Na zelo strmih terasiranih pobočjih prevladujejo enovrstni terasni vinogradi. Teraso, pravijo jim *bancadas*, so uredili ob trebljenju kamenja in njegovem zlaganju v kamnite zidove. Ker so ozke in strme, je na njih možna le ročna obdelava, težaven pa je tudi dostop, ki je ponekod možen samo po reki. Večji del vinogradov je v lasti lokalnih družinskih vinogradnikov, ki so si z vstopom Španije v Evropsko unijo opazno opomogli. Prej je vinogradništvo nazadovalo in je bilo nadaljnje vzdrževanje vinogradov zaradi neugodnih demografskih tokov ogroženo. Z zasebno pobudo in evropskimi sredstvi so zrasle številne sodobne vinske kleti z okusno urejenimi prostori za degustacijo. Najbolj cvetijo tiste na najbolj privlačnih lokacijah. V središču pokrajine Monforte de Lemos je med drugimi znamenitostmi ogleda vredno Vinsko središče Ribeira Sacra (*Centro do Viño Ribeira Sacra*), kjer sta na privlačen način predstavljena tamkajšnja vinogradništvo in vinarstvo.

Pisec poročila si je dan po končanem posvetovanju v zaledju Porta, središča severnega dela Portugalske, ogledal še v glavnem intenzivno terasirano vinogradniško-sadjarško pokrajino v dolini reke Douro (slika 3), ki je od leta 2001 uvrščena na UNESCO-v seznam svetovne dediščine.

Drago Kladnik

GORAN ANDLAR

Slika 3: Avtor poročila Drago Kladnik med ogledom terasirane pokrajine v dolini reke Douro.